

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ**

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

GÜNEY-BATI OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

HAFT	ANA TEMALAR VE KONULAR
A	
1	Giriş. HALK EDEBİYATYNDAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA GEÇİŞ
2	20-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
3	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ SOWET DÖWRÜNİŇ BAŞLANMAGY (1924)
4	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ GOZGALYAN MESELELER
5	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ŞAHYRLAR
6	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ÝAZYJYLAR
7	30-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
8	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ KERWENBAŞY BERDİ KERBABAÝEW
9	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY AGAHAN DURDYÝEW
10	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY NURMYRAT SARYHANOW
11	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY HYDYR DERÝAÝEW
12	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY WE ÝAZYŞYSY AMAN KEKİLOW
13	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY TOWŞAN ESENOWA
14	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY GARA SEÝİTLİÝEW
EK	HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI TEKSTLER, SESLI ÝAZGYLAR, KASETALAR...
EK	<i>HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI ADALGALAR</i>

IV TÜRKMEN EDEBİYATI İLE İLGİLİ DERSLER

DUYGU VE
DÜŞÜNCE

SÖZLÜ VE
YAZILI ESER

GBT 403	TÜRKMEN HALK EEBİYATI (TÜRKMEN TURKISH FOLK LITERATURE)
TL 3044	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI (MODERN TURKMEN LITERATURE)
TL 3076	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: ŞİİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: POEM)
TL 4047	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: NESİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: PROSE)
TL 4022	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: DRAMA (MODERN TURKMEN LITERATURE: DRAMA)

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Savaştan sonraki yıllarda Sovyetlerin hızla kalkınması, ülkenin ekonomik yönden gelişmesi ve Stalin'in ölümü üzerine Kruşçev'in yönetime geçmesi ile oluşan kısmî serbestleşme ortamı Türkmen şair ve yazarlarına biraz olsun nefes aldırır. Eserlerin muhtevası genişler. Yazarlar sosyalist gerçekçi metodun kısıtlayıcı ve boğucu anlayışından biraz olsun kurtulma imkânı bulur. Böylece gerek manzum gerek mensur eserlerde sosyalist realizm anlayışında yazılan eserlerin yanında millî tarihe ve kültüre ait konuların – sembollerle de olsa– sıkça işlendiği görülür.

[Nergis Biray ve Soner Sağlam ÇTE]

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Manzum eserlerde lirizm, mensur eserlerde ise tarihî konular ile Türkmenlerin tarihinde önemli yer edinmiş şahsiyetlerin hayatlarının ele alındığı eserler ön plana çıkar. Bu devrin önemli temsilcileri arasında Berdi Kerbabayev, Gurbannazar Ezizov, Kerim Gurbannepesov, Gurbandurdu Gurbansähedov, Hıdır Deryayev, Bäki Seytäkov, Berdinazar Hudaynazarov, Allaberdi Hayıdov, Gılıç Kuliyeve, Ata Atacanov, Narıman Cumayev, Nargılıç Hocageldiyev ve Güseyin Muhtarov'ı gösterebiliriz.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Türkmen edebiyatı bu dönemde bütün türlerde gelişimini sürdürür. Sovyet rejiminin düzenlediği kurultaylar ve yazarlar birliği toplantıları edebiyatın gidişatında belirleyici olur. Sosyalist gerçekçi metot doğrultusunda eserler yazılmaya devam eder. Sovyet yönetimi *Çatışmasızlık Teorisi* çerçevesinde eserler yazılmasını ister. Bu durum edebî eserleri dar bir kalıba soksa da Türkmen yazarları başta tarihî konular olmak üzere kendilerine farklı çıkış yolları bularak sanat yönü yüksek eserler ortaya koymayı başarır. **Konfliksizlik Teorisi:** Bu teoriye göre eser kahramanları aynı tipte düşünen ve aynı ideale yönelen kişilerden oluşur.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Şiir: Bu dönem şiirinin başlıca teması barış içerisindeki yaşam olur. Savaştan sonraki yıllarda ülkenin iktisadi açıdan gelişmesi için herkese büyük bir görev düşer. Sovyet hükümetinin Türkmen edebiyatından beklentisi bu noktada çok nettir. Savaşa karşı barışın ve huzur ortamının önemini anlatmak ile köylerdeki tarım faaliyetlerinde çok çalışkan olmak Türkmen şiirinde sıkça işlenen temalar olur. Dolayısıyla Türkmen şiiri bu dönemde tam olarak güdümlü bir söyleyişten kurtulamamıştır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Yazarlar birliğinin yaptığı genel toplantılarda şairlerin vazifesi ortaya konulur ve bu doğrultuda şiir yazılması istenilir. Buna rağmen şiir türünde bazı gelişmeler de görülür.

Şiirin muhtevası genişler ve işlenişindeki epik hassasiyetin artar. Serbest ölçüde şiirler yazılır. R. Seyidov, D. Haldurdı, G. Seyitliyev, J. Ilmıradov'un eserlerinde geleneksel şiirin kalıpları ve ahenk unsurları değişikliğe uğrar.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Bu devirde. A. Atacanov özellikle şiir türünde ön plana çıkar. *Alma yene gülleyär* (Elma Çiçek Açıyor, 1953), *İki Poema* (İki Uzun Şiir), *Lirika* (1955), *Tükmenistanın Baharı* (1952), *Aman Okuva Gidyär* (Aman Okula Gidiyor, 1953) gibi şiir kitapları yayınlanır.

Bu eserlerin büyük çoğunluğunda sevgi teması ön plandadır. K. Gurbannepesov daha çok siyasi şiirler yazsa da, birçok şiirinde –*İki Ayterek* (1953), *Menin Gözlerim Bile* (Benim Gözlerim de, 1954), *Ömrümde Bir Gezek Yalan Söyledim* (Ömrümde Bir Defa Yalan Söyledim, 1955) - ahlaki güzelliğe yer verir. Oğlanlarla kızların iki grup olup «kim bilemeyecek» diyerek sayışmacalı oynadıkları oyun.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

A. Hayıdov tabiatın betimlenmesi ve belli bir zaman içerisindeki duygusal değişimler gibi basit konuları başarı ile işler. Genç yazarların eserlerinde görülen bu gelişmeler Türkmen şiirinin bu devirde belirli bir olgunlaşma süreci içerisinde olduğu gösterir. Ellinci yılların başlarında M. Seyidov epik ve A. Hayıdov da lirik şiirleriyle dikkatleri üzerlerine çeker. A. Hayıdov şiirlerinde daha çok genç insanların sevgisi üzerine yoğunlaşır. Çoğunlukla pamuk işçisi, çoban ve öğrencilerin hayatına ele alır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Devrin önde gelen şairlerinden olan K. Gurbannepesov, özellikle de ellili ve altmışlı yıllardan başlayarak Türkmen şiirinin öncü isimlerinden olur. Şair, bu devirde yenileşme süreci içerisinde olan şiiri, halkın konuştuğu dil ve milli unsurlar ile birleştirmeyi başarır. Bu devrin Türkmen edebiyatında lirik şiir ön plandadır. Lirik şiirlerde daha çok devrin şartlarına uygun temalar işlenir. Epik şiirlerde ise tarihi konular ele alınır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Ç. Aşirov'un *Ganlı Saka* (Kanlı Kanal), Ata Salıh'ın *Çın Yürekten Çıkan Söz* (Gerçek Yürekten Söylenen Söz) gibi poemaları bu dönemde tarihi konuların işlendiği eserlerdir. Türkmen şairleri bu yıllara ait olan meselelerden sanayinin geliştirilmesi ve bu sektörde çalışan işçilerin yaşamını şiirlerde genişçe ele alır.

A. Kekilov işçilerin yaşamını konu edinen iki tane poema yazar.

B. Kerbabayev petrol işçilerini zor çalışma koşullarını *Sırlı Depe* (1951) poemasında ele alır.

R. Alıyev dokuma fabrikası işçileri hakkında *Annagül* poemasını yazar. Devrin şartlarına uygun olarak yazılan bu eserler sanatsal yönden yetersizdir.

(TET-5, II. Kitap, 66)